

A COVID-19 miatti halálozás járási különbségeinek szocioökonómiai magyarázata Magyarországon

Tóth G. Csaba – KRTK Közgazdaságtudományi Intézet

Páger Balázs – KRTK Regionális Kutatások Intézete; University of Vienna

Uzzoli Annamária – CSFK Földrajztudományi Intézet

MRTT XX. Vándorgyűlés – Budapest, 2022. október 7.

Agenda

Kutatási kérdés:

*Mely tényezők magyarázták a koronavírus okozta halálozások **területi különbségeit** Magyarországon a pandémia első két évében?*

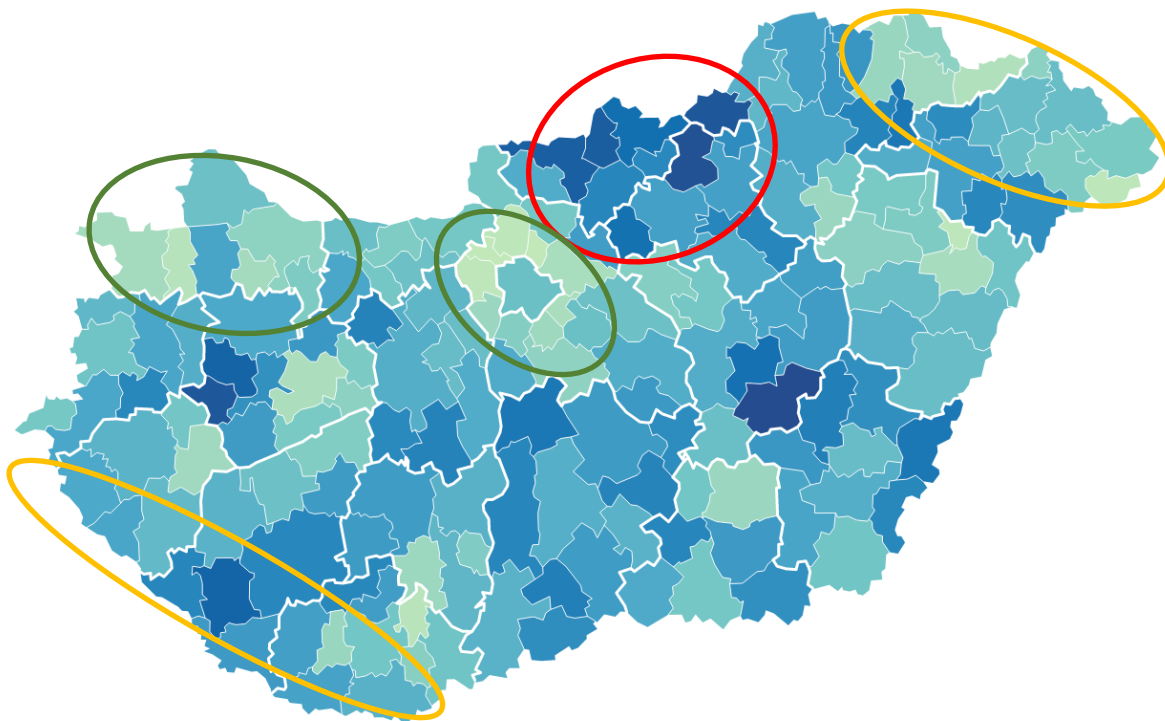
Az előadás felépítése:

- I. *Mit látunk?* – Járási szintű halálozás
- II. *Mit tudunk?* – Szakirodalmi áttekintés
- III. *Mit gondolunk?* – Elméleti keret a lehetséges okok rendszeréről
- IV. *Mivel számolunk?* – Adatbázis bemutatása
- V. *Mivel magyarázunk?* – Magyarázó változók bemutatása
- VI. *Mit találtunk?* – Eredmények
- VII. *Hogyan tovább?* – Kutatás folytatása

I. Járási szintű halálozás

Ezer főre jutó Covid-áldozatok száma (2020.03.-2022.02.)

Van ami érthető(bb):

- Fővárosi régió (kisebb)
- Nyugat-Dunántúl (kisebb)
- Észak-Magyarország (nagyobb)

Van ami kevésbé:

- északkeleti határ mentén
- délnyugati határ mentén

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

II. Szakirodalmi áttekintés

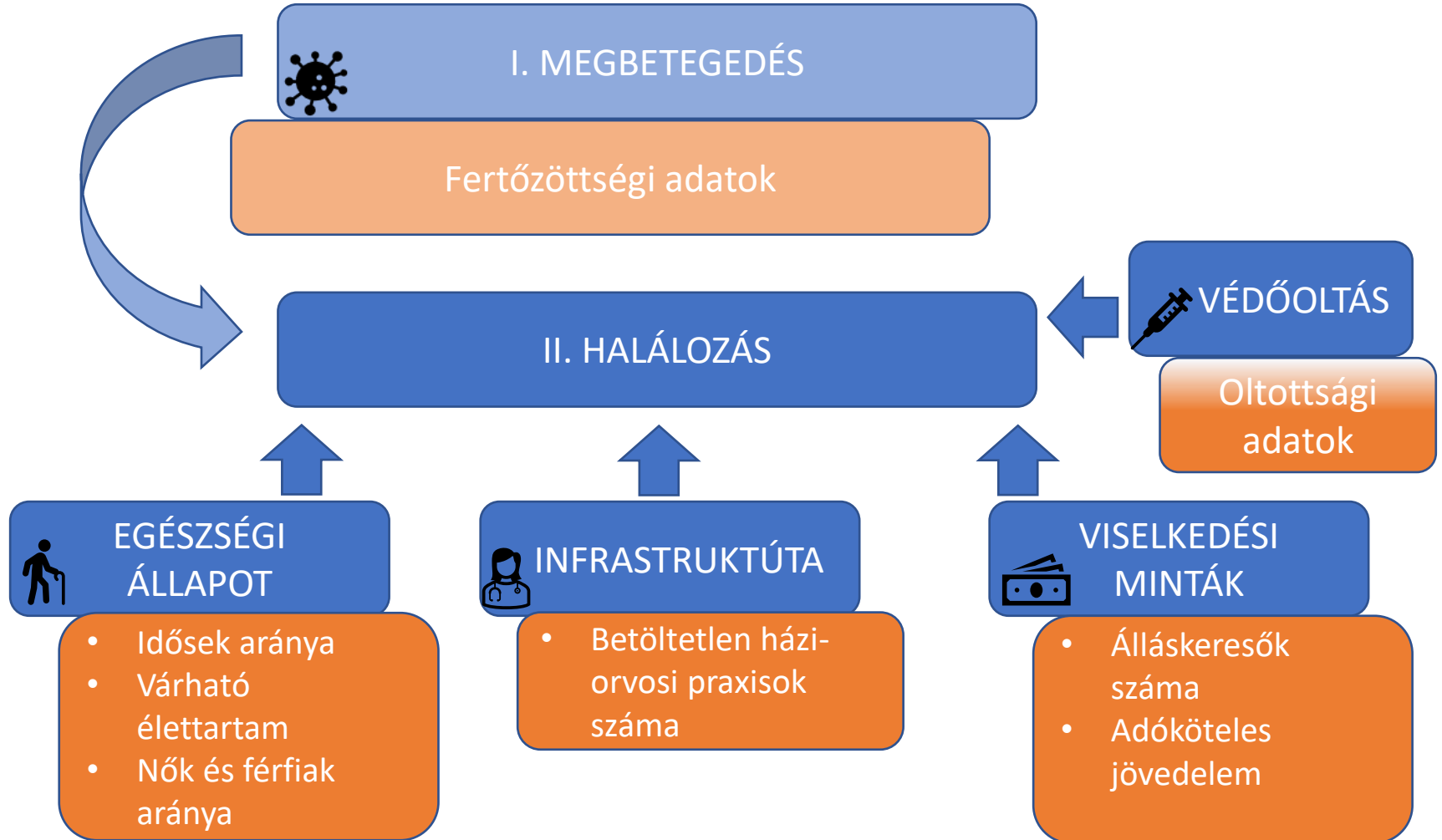
Hazai COVID-19-halálozások területi mintázatával kapcsolatos főbb állítások:

- **Ellentétes mintázat** a fertőzések és a halálozások között (Oroszi et al. 2022)
- **Háromszoros különbség** a fertőzés okozta halálozásban (Páger et al. 2021).
- **Vas és Nógrád megyét** érintette leginkább a **többlethalálozás**, legkevésbé Budapestet és Pest megyét (Ferenci – Tóth 2022).
- **Nőtt az oltatlan áldozatok** aránya a településhierarchia alacsonyabb szintje felé haladva (Szabó 2022)

Egyéb megközelítések:

- **Egymás utáni hullámok vizsgálata** (Páger et al. 2021, Uzzoli 2021)
- **Többlethalandóság időbeli változása** (Bogos et al. 2021, Ferenci 2021, Páldy – Bobvos 2021, Tóth 2022, Vitrai 2022)

III. Elméleti keret

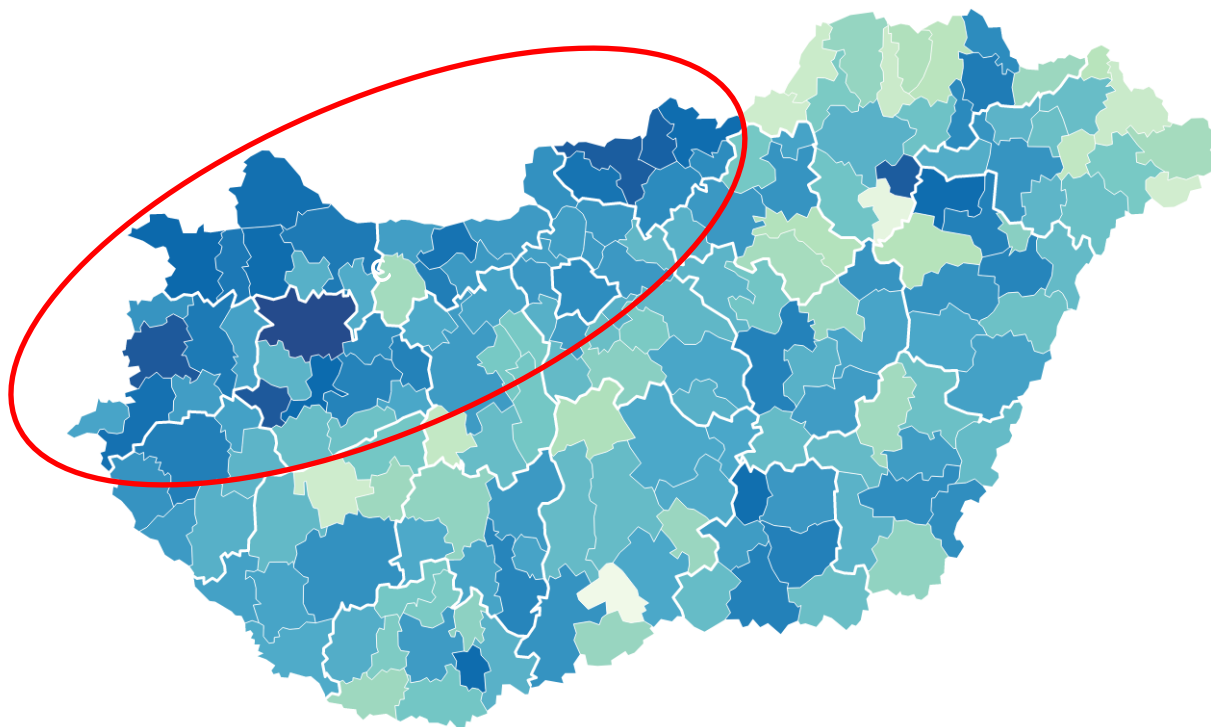

IV. Adatbázisok

- Kormányzati portál (koronavirus.gov.hu) - Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) által összeállítva
- **Közölt mortalitási adatok:** összes és új haláleset száma, elhunytak neme/életkora/társbetegségei
- **Mortalitási adatok közzétele** 2020. március 4-től
 - 2021. június 10-ig: napi szinten
 - 2021. június 11. – 2022. április 30-ig: hétköznapokon
 - 2022. május 1-től: heti szinten
- **Területi bontás:** országos és Budapest-vidék, de...
- **Civil szervezetek adatigénylése** alapján települési összesített mortalitási adatok közzétele (NNK adatok):
 - K-Monitor alapján: 2020. március 4. – 2021. március 4. között (többszöri frissítés után 2021. december 31-ével lezárva)
 - Átlátszó.hu alapján: 2021. február 1. – 2022. január 31. között
- K-Monitor és Átlátszó.hu adatbázis összehangolása: teljes adatbázis **2020. március 4. és 2022. január 31. között**
- Átlátszó.hu: elhunytak átoltottságára vonatkozó 2021. évi adatok (nincs feldolgozva!)
- Fertőzöttek számára vonatkozó adatbázis: 2020. március 4. – 2021. december 31. között

V. Magyarázó változók

A 100 ezer lakosra jutó fertőzöttek száma

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

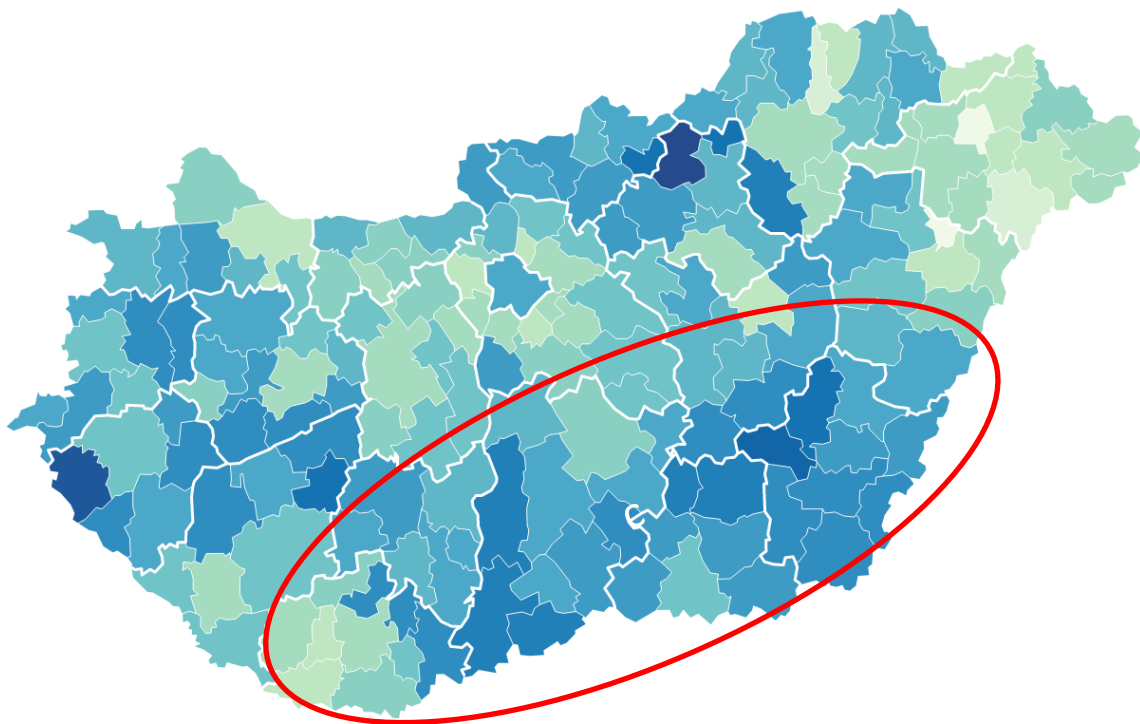
MEGBETEGEDÉS

- **Fertőzöttek száma**

V. Magyarázó változók

A 65 év felettek arány a lakosságban

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

MEGBETEGEDÉS

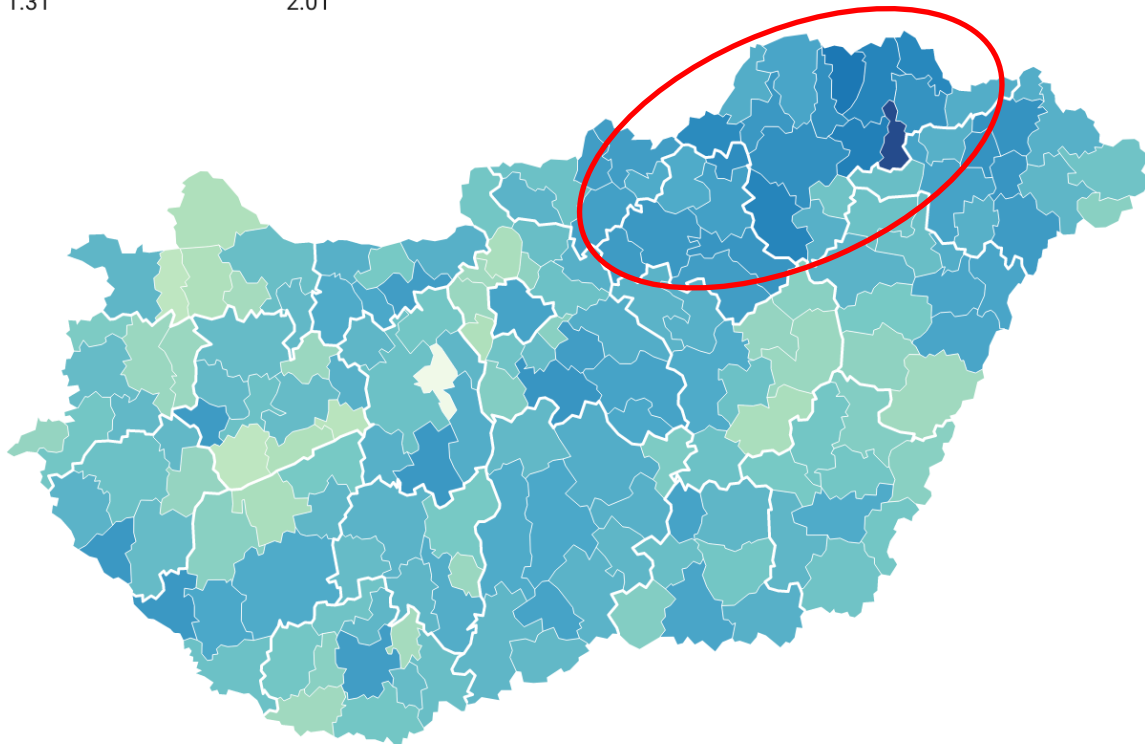
- **Fertőzöttek száma**

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

- **65 év felettek aránya**
- **Nők és férfiak aránya**
- 65 feletti nők és férfiak aránya
- Születéskor várható élettartam (2019)
- A nők és a férfiak várható élettartama között különbség

IV. Magyarázó változók

A nő/férfi arány a 65 év felettek körében

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

MEGBETEGEDÉS

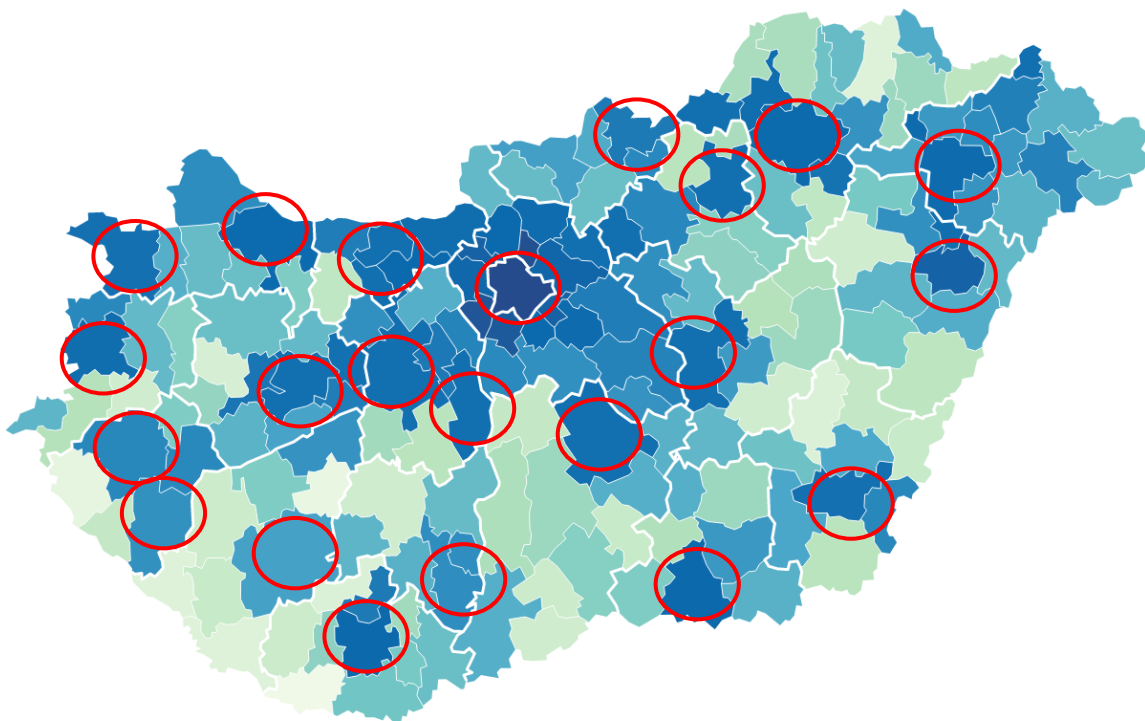
- **Fertőzöttek száma**

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

- **65 év felettek aránya**
- **Nők és férfiak aránya (65+)**
- 65 feletti nők és férfiak aránya
- Születéskor várható élettartam (2019)
- A nők és a férfiak várható élettartama közötti különbség

V. Magyarázó változók

Kvintilisek a népsűrűség alapján

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

MEGBETEGEDÉS

• **Fertőzöttek száma**

EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

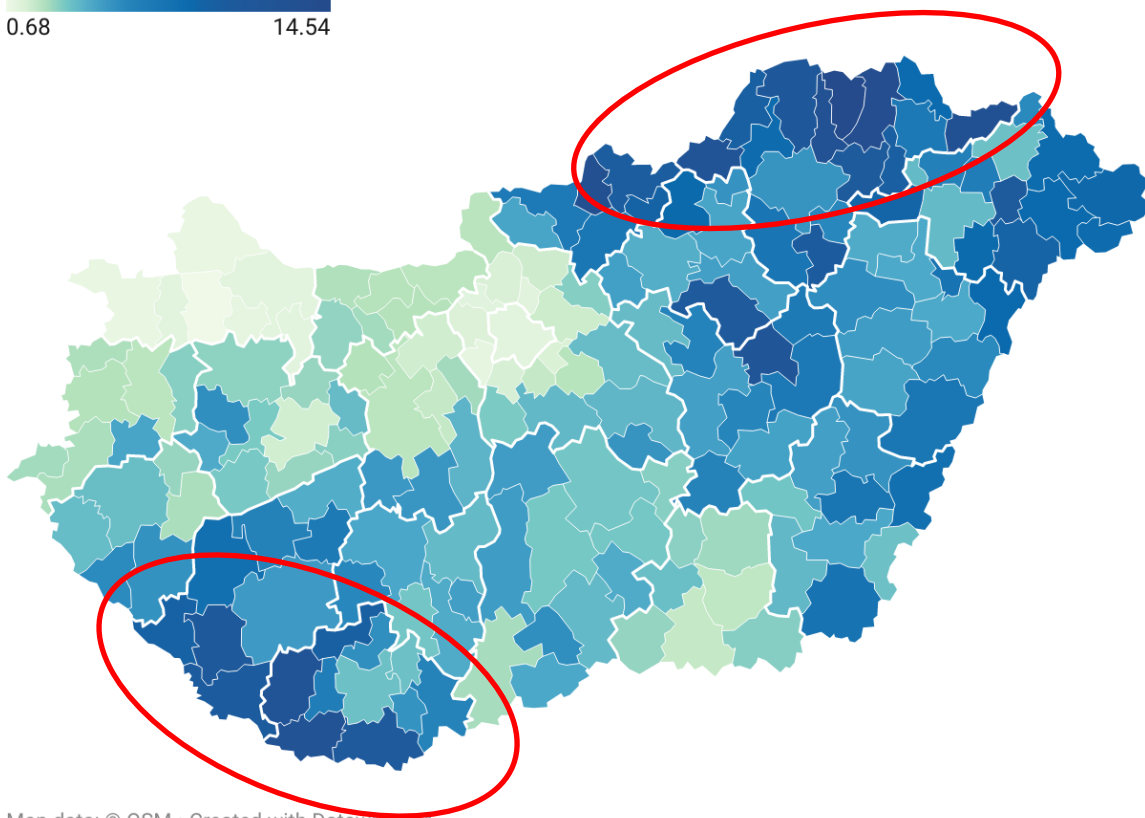
- **65 év felettek aránya**
- **Nők és férfiak aránya**
- 65 feletti nők és férfiak aránya
- Születéskor várható élettartam (2019)
- A nők és a férfiak várható élettartama között különbség

EGÉSZSÉGÜGYI INFRASTR.

- **Népsűrűség**
- Intenzív ágyak száma
- Távolság a megyeszékhelytől
- Betöltetlen háziiorvosi praxisok száma

VI. Magyarázó változók

A regisztrált álláskeresők aránya a 15-64 évesek között (%)

MEGBETEGEDÉS

• **Fertőzöttek száma** EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT

- **65 év felettek aránya**
- **Nők és férfiak aránya**
- 65 feletti nők és férfiak aránya
- Születéskor várható élettartam (2019)
- A nők és a férfiak várható élettartama között különbség

EGÉSZSÉGÜGYI INFRASTR.

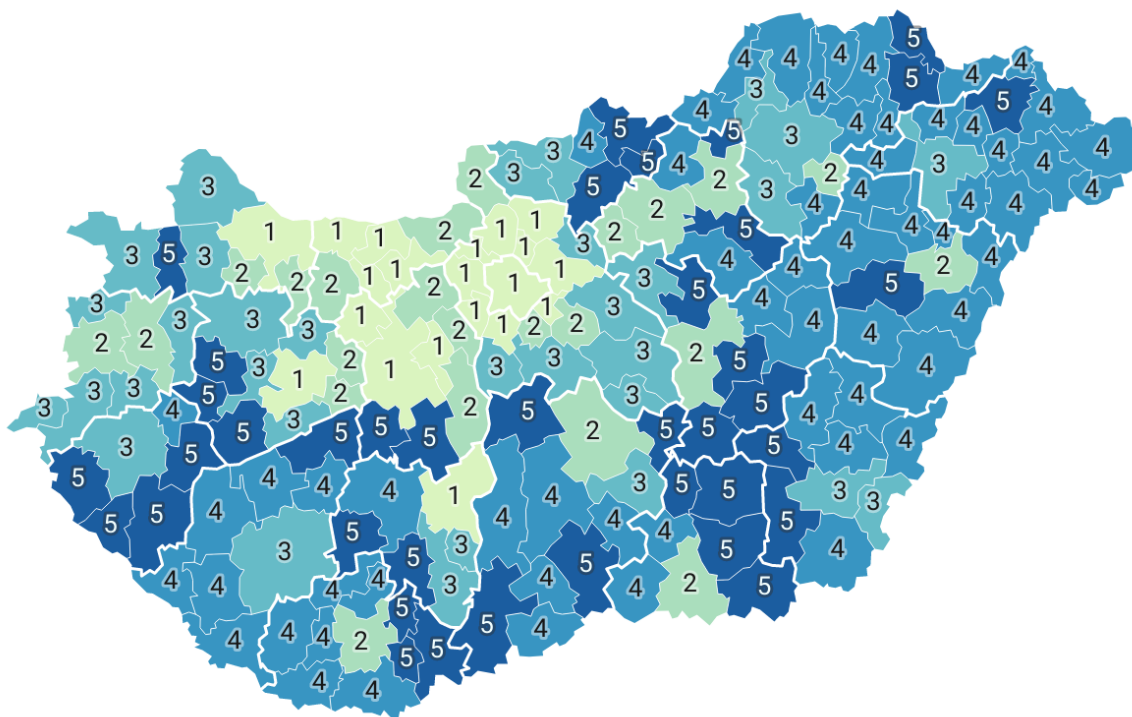
- **Népsűrűség**
- Intenzív ágyak száma
- Távolság a megyeszékhelytől
- Betöltetlen háziorvosi praxisok száma

VISELKEDÉSI VÁLTOZÓK

- **Regisztrált álláskeresők száma**
- Egy adózóra jutó szja-bevétel

V. Eredmények: Klaszteranalízis

Klaszterek

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

KLASZTER VÁLTOZÓK:

- Covid-19-halálozás,
- 65 év felettek aránya
- Nők/férfiak aránya (65+)
- Születéskor várható élettartam (nők, férfiak külön)
- Hiányzó háziorvosi praxisok
- Álláskeresők száma
- Egy adózóra jutó jövedelem

CSOPORTOK:

- 1: **Legfejlettebb járások** és megyeszékhelyek (pl. Győr, Veszprém)
- 2: **Kedvező helyzetű járások** és megyeszékhelyek (Pécs, Szeged, Eger, Debrecen, Szombathely)
- 3: **Átlagos helyzetű járások** és kevésbé fejlett megyeszékhelyek (Miskolc, Nyiregyháza, Békéscsaba, Kaposvár)
- 4: Megyeszékhelyek körül és **rossz gazdasági helyzetű járások**
5. **Kedvezőtlen demográfiai helyzetű járások**

V. Eredmények: regressziós vizsgálat

	m1
dens_c=1	ref.cat.
dens_c=2	-0.168596 (0.53)
dens_c=3	-0.628852** (2.02)
dens_c=4	-0.866401*** (3.19)
dens_c=5	-0.536048* (1.86)
dens_c=6	-0.629196* (1.96)
dens_c=7	-0.790303*** (2.67)
dens_c=8	-0.875591*** (3.04)
dens_c=9	-0.885988** (2.53)
dens_c=10	-1.393444*** (4.23)
popperc_65	6.248205** (1.99)
fm m 65	2.535299*** (3.85)
praxis	0.649571 (0.81)
infect	0.000180*** (3.92)
exp_age19	
job_seek 15	5.593042** (2.09)
szja	
Constant	-2.926574** (2.43)
R-squared	0,399
AdjRsq	0,346
N	175
F	11,373
p	7,86E-18

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

VI. További kutatási irányok

- Térökonometriai modellek használata
- A magyarázó változók körének bővítése
 - Hozzáférés az egészségügyhöz
 - Oltottsági adatok

Köszönjük a figyelmet!

VI. Eredmények: regressziós vizsgálat

	m1	m2	m3	m4	m5	m6	m7
dens_c=1	ref.cat.	ref.cat.	ref.cat.	ref.cat.	ref.cat.	ref.cat.	ref.cat.
dens_c=2	-0.168596 (0.53)	-0.206780 (0.67)	-0.168611 (0.53)	-0.194822 (0.66)	-0.177799 (0.58)	-0.195601 (0.66)	-0.178096 (0.58)
dens_c=3	-0.628852** (2.02)	-0.696178** (2.27)	-0.629192** (2.02)	-0.643490** (2.27)	-0.614238** (2.14)	-0.645046** (2.28)	-0.616583** (2.15)
dens_c=4	-0.866401*** (3.19)	-0.896176*** (3.24)	-0.868573*** (3.15)	-0.789319*** (3.08)	-0.771159*** (2.99)	-0.791878*** (3.04)	-0.786116*** (3.02)
dens_c=5	-0.536048* (1.86)	-0.598327** (2.06)	-0.538031* (1.85)	-0.522174* (1.94)	-0.487313* (1.77)	-0.525397* (1.9)	-0.501706* (1.81)
dens_c=6	-0.629196* (1.96)	-0.659873** (2.00)	-0.630642* (1.96)	-0.556786* (1.87)	-0.542291* (1.82)	-0.558541* (1.86)	-0.551784* (1.86)
dens_c=7	-0.790303*** (2.67)	-0.839832*** (2.81)	-0.793307*** (2.66)	-0.628375** (2.25)	-0.604693** (2.13)	-0.631729** (2.24)	-0.624331** (2.20)
dens_c=8	-0.875591*** (3.04)	-0.905728*** (3.03)	-0.880682*** (2.96)	-0.774847*** (2.94)	-0.740865*** (2.71)	-0.780672*** (2.81)	-0.777623*** (2.79)
dens_c=9	-0.885988** (2.53)	-0.884808** (2.24)	-0.894192** (2.32)	-0.810520** (2.52)	-0.767639** (2.32)	-0.819612** (2.26)	-0.828786** (2.30)
dens_c=10	-1.393444*** (4.23)	-1.406436*** (3.62)	-1.405485*** (3.67)	-1.163572*** (3.75)	-1.104967*** (3.40)	-1.176466*** (3.18)	-1.192494*** (3.24)
popperc_65	6.248205** (1.99)	4.998204 (1.58)	6.255351** (1.98)	7.876479** (2.42)	8.178391** (2.53)	7.874210** (2.42)	8.271016** (2.56)
fm_m_65	2.535299*** (3.85)	2.867207*** (4.18)	2.540195*** (3.75)	2.175884*** (3.31)	2.048449*** (3.13)	2.184812*** (3.22)	2.076883*** (3.13)
praxis	0.649571 (0.81)	0.946783 (1.12)	0.639933 (0.78)	-0.006690 (0.01)	-0.007779 (0.01)	-0.016941 (0.02)	-0.095034 (0.12)
infect	0.000180*** (3.92)	0.000176*** (3.80)	0.000179*** (3.83)	0.000175*** (4.03)	0.000180*** (4.12)	0.000174*** (3.95)	0.000176*** (3.95)
exp_age19				-0.187923*** (3.95)	-0.172126*** (3.41)	-0.189007*** (3.85)	-0.175459*** (3.45)
job_seek_150	5.593042** (2.09)		5.697578* (1.83)		1.994006 (0.72)		2.732696 (0.87)
szja		-0.000228 (1.19)	0.000015 (0.07)			0.000013 (0.07)	0.000112 (0.53)
Constant	-2.926574** (2.43)	-2.257025 (1.63)	-2.969612** (2.05)	11.795618*** (3.14)	10.560531*** (2.64)	11.841159*** (3.15)	10.488824** (2.60)
R-squared	0,399	0,386	0,399	0,435	0,436	0,435	0,437
AdjRsqr	0,346	0,332	0,342	0,385	0,383	0,381	0,380
N	175	175	175	175	175	175	175
F	11,373	11,950	10,700	13,536	12,532	12,690	11,670
p	7,86E-18	1,23E-18	1,61E-17	9,08E-21	3,69E-20	2,22E-20	1,36E-19

* p<0.1, ** p<0.05, *** p<0.01

